

PRACTICE AS YOU PREACH!

Als bovenschools schoolopleider leid ik binnen mijn stichting de netwerkbijeenkomsten van een groep van 15 schoolopleiders en 2 instituutsopleiders. Ons netwerk is erop gericht om samen te werken aan de kwaliteit van het Samen Opleiden. In de bijeenkomsten, die ongeveer 6 keer per jaar plaatsvinden, kiezen we zelf de thema's. Op verzoek van de schoolopleiders staat deze keer het onderwerp 'reflecteren' op de agenda.

De schoolopleiders hebben kennis van reflectiemodellen. Ze weten van LSD, luisteren, samenvatten en doorvragen. De basisvoorwaarden zijn ook bekend: zorg voor een rustige plek, zorg dat je écht tijd hebt, creëer een veilige sfeer. Toch vinden ze het lastig om een student te begeleiden bij het reflecteren. Vooral om diepgang in een reflectiegesprek te krijgen. De schoolopleiders hebben de ervaring dat ze vooral zelf vragen stellen, waardoor het lijkt alsof zij reflecteren in plaats van de student. "Studenten hebben er een hekel aan, en ze vinden het moeilijk. Ze zien het nut ervan ook niet altijd."

Samen met een collega-schoolopleider en een instituutsopleider heb ik erover nagedacht hoe we hiermee aan de slag zouden kunnen gaan. Waar hebben de schoolopleiders behoefte aan, wat hebben ze nodig? Ik vraag me af hoeveel zin

het heeft om te herhalen wat ze al weten. Ik vraag me ook af hoe zinvol het is om weer met elkaar te praten óver studenten en óver het begeleiden van reflectie. Wél lijkt het me een goed idee om de schoolopleiders zelf een reflectie-oefening te laten doen, en aan den lijve te laten ervaren hoe dat is. Daarna kunnen we er samen over praten: hoe was het voor je om deze vragen te beantwoorden, erover na te denken? Wat heeft het opgebracht, en wat betekent dit voor jouw praktijk van Samen Opleiden? Dat is wel spannend natuurlijk. Maar nadat ik de oefening zelf heb gedaan, en daar direct mijn handelen op kon aanpassen, ben ik overtuigd: we gaan met onszelf aan de slag!

Ter voorbereiding stuur ik de collega's een artikel toe, huiswerk om vooraf te bestuderen, en ik zoek een filmpje dat we samen bekijken. Beide vallen in de smaak. Maar als ik tijdens ons overleg de opdracht uitleg, uitdeel, en vraag om hier zelfstandig aan te werken, en de reflectie ook op te schrijven, ontstaat er onrust....

"Ik moet dus nu op zoek naar een probleem? Ik weet geen probleem!"

"Moet ik het opschrijven? Waarom moet dat, ik kan het toch gewoon vertellen?"

"Dat vind ik echt heel moeilijk, zullen we het samen doen?"

Ze gaan onderling praten, worden lacherig, protesteren een beetje. Een gedachte die onmiddellijk bij me opkomt: 'Het gaat net zoals bij studenten!' Ik moet er bijna van zuchten... Vervolgens slaat bij mij de twijfel toe. Is het wel een goede keuze om deze opdracht te geven? Zelf vind ik het fijn om te reflecteren, maar dat geldt natuurlijk lang niet voor iedereen. Maar ja, ze moeten het wel bij studenten kunnen ondersteunen. Ik krijg het heel warm. Sla ik de plank mis? Lang tijd om na te denken is er natuurlijk niet. Ik moet nú een besluit nemen, en dat doe ik ook. Ik grijp in, en dat lijkt dapperder dan ik me op dat moment voel. "Collega's, ik hoor jullie en ik zie wat er gebeurt. Toch ga ik jullie vragen de opdracht te doen, zelfstandig, alleen, en in stilte. Zoek een plekje in het gebouw waar je lekker alleen kunt werken, en kom na een minuut of 20-30 terug, als je klaar bent."

Tot mijn opluchting accepteren ze wat ik zeg en gaat iedereen aan de slag. Er wordt gezucht hier en daar, en er zijn mensen die een tijdje voor zich uitstaren. Maar iedereen pakt de pen en werkt aan de opdracht. Zelf ga ik natuurlijk ook aan het werk. Ik had de opdracht thuis alvast gemaakt, omdat ik niet zeker wist of het me vanuit mijn rol als voorzitter/leider van de middag ter plekke zou lukken. Ik ben dan vaak druk met de anderen, niet met mezelf, en ik ben ook altijd een beetje gespannen: slaat het aan wat we doen, hoe wordt er op gereageerd, sluit ik voldoende aan?

Maar het lukt me deze middag prima, en ik schrijf een nieuwe reflectie op wat er zojuist gebeurde in de groep en wat dat deed met mij. Over mijn onzekerheid, die zo vaak naar de oppervlakte komt, terwijl ik me goed heb voorbereid en heel goed heb nagedacht over de keuzes die ik maak. Over de spanning in mijn lijf, de snelle afwegingen die ik moet maken, over twijfels over mijn houding en het leiding geven en nemen. Over allerlei gedachten en gevoelens die door mijn hoofd en lijf schieten.

Ik merk dat de structuur van Korthagen helpt. Zijn kernreflectie-oefening die ik gebruik deze middag, laat je tijdens de reflectie nadenken over je ideaal. Wat wil je bereiken? Wat zit je daarbij in de weg, wat belemmert je daarbij? En als je je daar niet door zou laten leiden, wat zou je dan anders doen? Welke kwaliteit komt dan naar boven?

Met name deze vragen helpen bij mij. En de antwoorden daarop, die weet ik best. Dat had ik al meegenomen in mijn voorbereiding en dat is daarin ook te zien. Maar helpen ze de anderen ook? Ik word bevestigd door het rondje aan het eind, waarin elke schoolopleider kort en krachtig weergeeft wat deze oefening opgeleverd heeft, ook degenen die aanvankelijk weerstand toonden. Het is gewoonweg ontroerend wat er gezegd wordt, zeker waar het gaat om het herkennen van eigen kernkwaliteiten, en hoe het helpt om die te benoemen en in te zetten. Dat is precies wat mij ook kracht gaf en mij deed inzien hoe helpend dit kan zijn. Er komt een trots gevoel bij mij naar boven. Dat gevoel ervaar ik helemaal niet zo vaak, maar wat is het fijn. Ik krijg het er, dit keer op een andere manier, warm van!

202

Wernwoorden

1. Lees het verhaal door.
2. Onderstreep wat jij de belangrijkste woorden vindt in dit verhaal. Gebruik zo nodig verschillende kleuren.
3. Bekijk het verhaal en de onderstreepte woorden nu eens van een afstandje: wat zeggen die woorden over het verhaal? En wat zeggen ze over jou, over wat jij belangrijk vindt als opleider? Over jouw leren en werken?
4. Deel dit met elkaar.
5. Hoe heeft de opleider in dit verhaal geleerd? Wat is er geleerd?
6. Welke factoren hebben een positieve bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de opleider? En misschien zelfs aan zijn professionele identiteit?
7. Reflecteer op wat jij leert van dit verhaal en deel dit in het groepje.

extra

Velon beschrijft in haar beroepsstandaard wat het beroep lerarenopleider inhoudt (grondslag), over welke bekwaamheden een gemiddeld ervaren lerarenopleider beschikt en op welke kennis hij zijn handelen baseert (www.velon.nl). De grondslag vormt de basis van het professioneel handelen en geeft de kern van het opleiderschap weer in de drieslag: het leren van leerlingen, het leren van (aanstaande) leraren en het leren van de opleider zelf.

De vier bekwaamheidsgebieden zijn: opleidingsdidactisch, agogisch, organisatorisch en beleidsmatig en ontwikkelingsbekwaam.

- Bekijk het verhaal en het besprokene eens vanuit het perspectief van de beroepsstandaard. Wat herken je in het verhaal?
- Op welke manier werk je zelf aan je ontwikkeling als lerarenopleider? Hoe geef jij de genoemde drieslag vorm? Welke kwaliteiten heb jij op het gebied van elk van de vier bekwaamheidsgebieden? Waaraan merken collega's en/of studenten dat?

INSTITUUTS-
OPLEIDER

BEROEPSSTANDAARD

SCHOOLOPLEIDER

opleidings-
didactisch
bekwaam

agogisch
bekwaam

ONDERZOEKER

grondslag

ASSESSOR

organisatorisch
en beleidsmatig
bekwaam

ontwikkelings-
bekwaam

ONDERWIJS
ONTWIKKELAAR

NASCHOLER

VAKDIDACTICUS

* *Velon Beroepsstandaard*

velon.nl/beroepsregistratie/beroepsstandaard/